2025-5-RE

Causa 2025-5-RE

(Davies Cellini i Cotrim Vieira c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 42-2025. Recurs d'empara

Sentència del 14 d'abril del 2025

BOPA núm. 47, del 23 d'abril del 2025

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 21 de gener del 2025, per la representació processal dels Srs. Raul i Jorge Davies Cellini i de la Sra. Andrea Cotrim Vieira, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia en el marc de la causa Diligències Prèvies 8000232/2015, per una presumpta vulneració del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari que, tot i que el 14 de juliol del 2022 (causa 2022-31-RE), el Tribunal Constitucional ja va declarar la vulneració del seu dret a un judici de durada raonable, aquest ha continuat vulnerant-se, i per aquesta raó, els recurrents tenen dret a una indemnització a càrrec de l'Estat, i, que imposi a la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia culminar la instrucció de manera immediata i sense major dilació i que aixequi les mesures cautelars adoptades per aute del 10 d'octubre del 2015, ara ja fa més de 9 anys i 2 mesos;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 17 de febrer del 2025 que va admetre a tràmit aquesta causa sense efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 10 de març del 2025, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Manel Abril Campoy;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. En el marc d'un presumpte delicte de blanqueig de diners o valors, el 10 de novembre del 2015, la Batllia de Guàrdia (Penal) va dictar un aute en què decidia el bloqueig, el control de moviments i l'embargament dels comptes i dels béns dels recurrents, facultant expressament el Servei de Policia per completar la investigació en curs.

1.2. Atesa la inactivitat del Servei de Policia, l'1 de març del 2016, la Batllia va dictar un ofici demanant expressament l'elaboració d'un informe sobre els comptes dels recurrents. El 10 d'octubre del 2016, la Batllia va insistir en l'elaboració de l'informe sol·licitat.

1.3. Tot i haver-se queixat de la vulneració del seu dret a un judici de durada raonable en diversos escrits i haver rebut la contesta corresponent de la Batllia, el 9 d'octubre del 2020, els recurrents van presentar un escrit mitjançant el qual adjuntaven diversa documentació degudament postil·lada per tal d'acreditar que no estaven sent investigats per la comissió de cap delicte a Uruguai, i que a la data dels fets els delictes de corrupció, d'associació il·lícita i de canvi de divises no estaven tipificats com a delictes precedents del blanqueig de diners.

1.4. Després d'efectuar diversos escrits d'insistiment, (el 25 de gener del 2021, el 22 de març del 2021 i el 16 de març del 2022), el 6 de maig del 2022, la representació processal dels Srs. Raul i Jorge Davies Cellini i de la Sra. Andrea Cotrim Vieira va interposar un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia, per una presumpta vulneració del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

1.5. El 14 de juliol del 2022, el Tribunal Constitucional va dictar una sentència (causa 2022-31-RE) mitjançant la qual estimava el recurs d'empara presentat pels Srs. Raul i Jorge Davies Cellini i per la Sra. Andrea Cotrim Vieira, declarava que s'havia vulnerat el seu dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, els hi reconeixia el dret a ser indemnitzats per la vulneració soferta, de conformitat amb l'article 92.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, indemnització a determinar per la jurisdicció ordinària.

1.6. El 18 d'octubre del 2022, mitjançant comissió rogatòria internacional, es va demanar a les autoritats judicials competents de Brasil poder prendre declaració en qualitat d'inculpats als Srs. Raul i Jorge Davies Cellini i a la Sra. Andrea Cotrim Vieira, per videoconferència entre els dos jutjats.

1.7. El 4 d'abril del 2024, mitjançant providència dictada en el marc de les mateixes diligències d'instrucció, la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia va citar a declarar en qualitat de testimoni a A. E. V.

1.8. El 10 de juny del 2024, la Procuradoria de la República de Sao Paulo, Brasil, va comunicar a la batlle instructora que la declaració de la Sra. Andrea Cotrim Vieira en qualitat d'inculpada es faria el següent 21 de juny a Sao Paulo mitjançant videoconferència, motiu pel qual, el 14 de juny del 2024, la batlle instructora va posar en coneixement de les parts i del Ministeri Fiscal la pràctica de les declaracions indicades i va emplaçar a l'agent financer del departament de policia número AF101.

1.9. El 8 de novembre del 2024, la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia va dictar un aute, en les mateixes Diligències prèvies 8000232/2015, que decidia no donar lloc a les peticions

efectuades per la representació processal de la societat Wiarton Intertrading Inc (persona jurídica vinculada a les persones investigades), per escrits del 23 de juny del 2020, del 30 de juliol del 2021 i del 2 de gener del 2023, i mantenir les mesures cautelars de caràcter econòmic decretades per l'aute del 10 de novembre del 2015 i continuar la tramitació de les actuacions esmentades.

1.10. El 18 de novembre del 2024, la representació processal de la societat Wiarton Intertrading Inc va interposar un recurs d'apel·lació contra aquest aute davant del Tribunal de Corts, i mitjançant un aute del 9 de desembre del 2024, el Tribunal de Corts el va desestimar, confirmant íntegrament l'aute recorregut i imposant a la part recurrent les costes processals generades per la tramitació del recurs d'apel·lació.

1.11. El 21 de gener del 2025, la representació processal dels Srs. Raul i Jorge Davies Cellini i de la Sra. Andrea Cotrim Vieira, va interposar un segon recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia en el marc de la causa Diligències Prèvies 8000232/2015, la qual derivaria en una presumpta vulneració del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació dels recurrents

- Els recurrents en empara exposen que la sentència d'aquest Tribunal Constitucional del 14 de juliol del 2022 va estimar un recurs previ seu en què constatava la vulneració del dret a un judici de durada raonable i els hi reconeixia el dret a una indemnització.

- Al·leguen que tot i que la sentència esmentada del Tribunal Constitucional recordava que les diligències prèvies s'havien de tramitar de manera abreujada, precisa i amb celeritat, actualment la instrucció segueix i els seus comptes estan bloquejats des de fa més de 9 anys. En aquests 9 anys no s'ha dictat cap aute de processament, ni tampoc el Ministeri Fiscal ha demanat que es processi a cap dels investigats.

- Afegeixen que la Batllia només ha rebut la declaració d'un testimoni i la d'un dels investigats

després de la sentència constitucional i denuncien que mitjançant un aute del 9 de novembre del 2024, la Batllia va denegar l'aixecament de les mesures cautelars, circumstància que evidencia que es tracta d'una instrucció prospectiva.

- A més, manifesten que les comissions rogatòries, com aquella que va ser enviada a Brasil, no s'han contestat, la qual cosa provoca un endarreriment de les diligències prèvies.

- Consegüentment, demanen que s'aixequin les mesures cautelars i que es posi fi a la instrucció de les diligències prèvies, amb el dictat de la resolució que s'escaigui.

- Per acabar, demanen al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari que, tot i que el 14 de juliol del 2022 (causa 2022-31-RE), el Tribunal Constitucional ja va declarar la vulneració del seu dret a un judici de durada raonable, aquest ha continuat vulnerant-se, i per aquesta raó, tenen dret a una indemnització a càrrec de l'Estat, i, que imposi a la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia culminar la instrucció de manera immediata i sense major dilació i que aixequi les mesures cautelars adoptades per aute del 10 d'octubre del 2015, ara ja fa més de 9 anys i 2 mesos.

2.2. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal sol·licita la desestimació del recurs d'empara per no haver-se vulnerat el dret fonamental a un judici de durada raonable. Entén que s'ha d'analitzar l'activitat processal desplegada des de la sentència del Tribunal Constitucional del 14 de juliol del 2022.

- Manifesta que la causa és complexa, tant des del punt de vista financer com des del de la cooperació, i que la dilació s'explica per l'actitud i per l'estratègia processal dels recurrents. Exposa que per tal de rebre la seva declaració com a inculpats, el 13 de juny del 2022, la Batllia va dictar una providència per tal que indiquessin una adreça de citació. Davant el silenci, mitjançant una providència del 9 de juliol del 2022, la Batllia va fixar la declaració pel 21 d'octubre del 2022. No obstant això, el 14 de juliol del 2022 els recurrents van sol·licitar prestar declaració via comissió rogatòria internacional a Brasil, la qual es va acordar trametre a través d'una providència del 20 de setembre del 2022. La comissió rogatòria va ser traduïda el 18 de novembre del mateix any i enviada el 22 de novembre següent a la Presidència de la Batllia per tal que l'enviés mitjançant l'autoritat central. El 2 de gener del 2023, es va confirmar la recepció de la petició al Brasil. A Brasil es va fixar la declaració per videoconferència per al 16 de maig del 2023, però com que dos dels defensats van assolir un acord amb Brasil es va suspendre la declaració. La batlle instructora va suspendre la

declaració fins que les autoritats brasileres fixessin una nova data. Brasil va demanar informació complementària, segons una petició rebuda el 8 de juny del 2023, i el 4 d'abril del 2024 es va atorgar un termini de 60 dies per complementar la sol·licitud.

- Addueix que, ateses les gestions que consten en les actuacions es va desbloquejar únicament la declaració de la recurrent, que va tenir lloc el 21 de juny del 2024. En canvi, respecte dels altres dos recurrents la situació és mes complicada, atès que la seva defensa pretén que Andorra signi un "*Término de Compromiso de Especialidad y de Limitación de Uso de Pruebas*", per tal que no es pugui utilitzar la seva declaració. Afegeix que sobten algunes afirmacions del recurs, ja que de la documentació enviada per Brasil es desprèn que els Srs. Raul i Jorge Davies Cellini haurien estat condemnats a greus penes.

El Ministeri Fiscal refereix altres diligències portades a terme des de juliol del 2022, entre les quals, esmenta informes de policia, respostes de les autoritats brasileres, suïsses i peruanes a les comissions rogatòries, i, declaració d'un testimoni concret. Precisa que d'ençà la declaració de la recurrent s'ha rebut informació complementària per part d'una entitat bancària -25 de setembre del 2024-, es comunica la manca de completesa de la informació rebuda -15 d'octubre del 2024-, s'incorpora un correu electrònic de Brasil que indica que la demanda de cooperació internacional segueix el tràmit -7 de novembre del 2024-, es dicta l'aute del 8 de novembre del 2024 que resol diverses peticions de la societat Wiarton Intertrading Inc, així com les providències del 2 i del 12 de desembre del 2024 que prorroguen el termini a determinades defenses, i l'aute del 18 de febrer del 2025 que resol peticions de la recurrent i de la societat Twonine o la comissió rogatòria adreçada a Brasil del 20 de febrer del 2025, mitjançant la qual es demana l'acord de col·laboració signat pels germans Davies.

- Assenyala que els recurrents en empara tracten d'explotar les asimetries jurídiques entre les jurisdiccions de Brasil i d'Andorra, que cal recordar les mancances estructurals i de mitjans processals, humans i materials per a la persecució de la criminalitat financera i econòmica transnacional i que, pel que s'ha exposat, la investigació no és prospectiva, sinó que respon a uns indicis concrets evidenciats per la UIFAND.

- Per acabar, el Ministeri Fiscal s'oposa a aquest recurs d'empara i demana al Tribunal Constitucional que el desestimi íntegrament per no haver-se vulnerat cap dels drets fonamentals invocats pels recurrents.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. L'article 10.2 de la Constitució garanteix el dret a un judici de durada raonable. La jurisprudència d'aquest Tribunal Constitucional ha establert quins són els paràmetres que s'han de prendre en consideració per poder concloure si la durada d'un judici és o no és raonable (veg. entre d'altres, les sentències del 14 de març del 2001 -causa 2000-17-RE-, del 7 de setembre de 2005 -causa 2005-21-RE-, del 7 de maig del 2018 -causes 2017-38-RE i 2017-54-RE-, del 7 de setembre del 2018 -causa 2018-10-RE-, del 19 de desembre del 2018 -causa 2018-50-RE-, del 22 de maig del 2019 -causa 2019-14-RE, i del 13 de juliol del 2020 -causa 2020-19-RE-, del 13 de juny del 2022 -causes 2022-15-RE i 2022-16-RE, o més recentment, del 17 de febrer del 2025 -causa 2024-82-RE i del 13 de març del 2025 -causa 2024-79 i 80-RE).

I aquesta doctrina del Tribunal Constitucional s'alinea amb la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans (veg. la sentència del 13 de juliol de 1983, recaiguda en el cas Zimmermann i Steiner c/ Suïssa, així com la sentència del 27 de juny del 2000, recaiguda en el cas Frydlender c/ França).

3.2. La concreció de la durada "*raonable*", com a concepte jurídic indeterminat, exigeix valorar la complexitat processal, el temps transcorregut, l'actitud processal de les parts i l'activitat dels tribunals (veg. les sentències del 25 de maig del 2007 -causa 2007-2-RE- i del 10 d'octubre del 2016 -causa 2016-8-RE), d'acord amb les peculiaritats del cas concret (veg. la sentència del 15 de desembre del 2014 -causa 2014-23-RE).

3.3. Si traslladem les consideracions anteriors al cas actual, resulta que ens trobem en la instrucció d'unes diligències prèvies que, per mandat de l'article 40 del Codi de procediment penal, s'han de portar a terme de manera abreujada, precisa i amb celeritat.

En aquest cas, les diligències prèvies porten la numeració 8000232/2015 i es van iniciar amb l'aute del batlle de guàrdia del 10 de novembre del 2015, el qual va acordar el bloqueig, el control de moviments i l'embargament dels comptes dels recurrents i va facultar el Servei de Policia perquè informés i controlés els comptes corrents indicats.

La sentència d'aquest Tribunal Constitucional del 14 de juliol del 2022 va constatar la dilació indeguda i la vulneració del dret a la jurisdicció -article 10 de la Constitució- en el seu vessant del dret a obtenir un judici de durada raonable. Per tant, cal determinar si des d'aquesta sentència del 14 de juliol del 2022 fins ara, la tramitació processal ha incidit de nou en una vulneració del dret a la jurisdicció.

3.4. Pel que fa a la vulneració eventual del dret a la jurisdicció, en el seu vessant del dret a un judici de durada raonable, relatiu a la finalització d'aquesta instrucció o a l'aixecament o al manteniment de les mesures cautelars, s'ha de manifestar que la durada raonable o no del procés no requereix analitzar fases concretes i diferents d'aquest, sinó que el Tribunal pot i ha de fer una valoració global de la tramitació de les diligències prèvies.

En aquest cas, és cert que la causa es pot titllar de complexa, per la seva extensió, ja que conté 14 volums i una grandària superior als 5.700 folis, i per les diferents comissions rogatòries internacionals que s'estan tramitant, així com pel caire financer de la causa. Les diligències prèvies, per la seva natura, es configuren en el Codi de procediment penal com de tramitació àgil i ràpida, sense que la complexitat abans indicada pugui justificar per si sola que més de 2 anys des del pronunciament de la nostra sentència, el juliol del 2022, encara no hagi finalitzat la instrucció. En aquest sentit, sí esdevé necessari prendre en consideració, per concloure si ha existit o no una dilació indeguda, l'actuació processal de les parts i la de l'òrgan judicial d'instrucció.

3.5. De l'estudi de les actuacions processals efectuades pels recurrents, a les quals s'ha referit el Ministeri Fiscal, es pot concloure que el retard en la declaració de la Sra. Andrea Cotrim Vieira o en la dels Srs. Raul i Jorge Davies Cellini és imputable a la seva estratègia processal, consistent en no voler prestar declaració al Principat d'Andorra, sinó mitjançant comissió rogatòria al Brasil i, quant a aquests darrers, la declaració està suspesa fins que les autoritats competents brasileres fixin una nova data al respecte. Al marge d'aquesta estratègia processal que impedeix que es pugui posar fi a la instrucció, sense haver pres declaració als inculpats, també s'observa com la Batllia ha obtingut resposta de diferents comissions rogatòries, ha rebut la declaració a testimonis, ha demanat informació a una entitat bancària i ha resolt diferents peticions a través d'autes i de providències, així com el manteniment de les mesures cautelars mitjançant l'aute del 9 de novembre del 2024.

En definitiva, es constata que s'ha desenvolupat una rellevant actuació processal per part de l'òrgan d'instrucció, de manera que l'actuació de la batlle instructora ha estat diligent i proactiva d'ençà la nostra sentència del 14 de juliol del 2022 i el fet que a hores d'ara encara no hagi finalitzat la instrucció s'explica no solament per la complexitat de la causa, sinó especialment per l'actuació processal dels inculpats, els quals amb la seva actuació han retardat la seva declaració i l'impuls processal que des de la Batllia d'Andorra s'efectuava a les diligències prèvies que els afecten.

3.6. Les consideracions anteriors justifiquen que no s'hagi de considerar vulnerat el dret a un judici de durada raonable i que aquest recurs d'empara hagi de ser desestimat.

3.7. La desestimació del recurs d'empara comporta la imposició de les costes processals (arg. article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional).

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Desestimar el recurs d'empara interposat per la representació processal dels Srs. Raul i Jorge Davies Cellini i de la Sra. Andrea Cotrim Vieira contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia en el marc de la causa DP 8000232/2015.

2. Declarar que la desestimació del recurs d'empara comporta la condemna en costes dels recurrents.

3. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal dels recurrents, a la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 14 d'abril del 2025.

Joan Manel Abril Campoy — President

Pere Pastor Vilanova — Vicepresident

Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat

Jean-Yves Caullet

Magistrat